

Svätá Božská služba vopred posvätených darov

Vojtech Boháč

Východné cirkvi inšpirujú život Cirkvi výnimočnosťou bohoslužobného dedičstva, ktoré chápu ako vrchol kresťanského života. Autor prezentuje liturgiu vopred posvätených darov ako významnú súčasť liturgického života a zdôrazňuje vernosť v zachovávaní liturgických predpisov ako autentickú eklezialitu.

Kľúčové slová: liturgia vopred posvätených darov, východné cirkvi, bohoslužobné dedičstvo, aliturgické dni

28. júna 2003 Svätý Otec zverejnil apoštolskú post-synodálnu exhortáciu *Ecclesia in Európa*. Exhortácia má 6 hláv. Štvrtá hlava s názvom „Sláviť evanjelium nádeje“ je venovaná liturgii. V nej pápež hovorí: „Cirkev v dnešnej spoločnosti, ktorá je uzavretá transcendentnu, ponorená do konzumizmu, ľahká obeť starých i nových povier, smädiaca po niečom, čo je bezprostredným, má úlohu znovuobjaviť zmysel pre „tajomstvo“ – (mystérium). Cirkev sa má usilovať o obnovu liturgických slávení, aby boli výrečnejšími znameniami prítomnosti Krista Pána, má umožniť chvíle ticha, modlitby a kontemplácie, má sa vrátiť k sviatostiam, najmä k Eucharistii a k sviatosti zmierenia ako k prameňom slobody a novej nádeje“.

I pre nás v našej eparchii si túto skutočnosť treba hlboko uvedomiť nielen po stránke duchovnej v prístupe k liturgii ale obnoviť zabudnuté alebo zanedbané slávenia.

Už od začiatku Cirkvi je bohoslužobný rámec jej absolútnym stredobodom: Vedomie, že celý nový život viery vrcholí vo veľkom úkone kultu Krista s ním zjednotenej Cirkvi, je totiž základným prvkom už od apoštolských čias. „Svätá liturgia je miesto, na ktorom sa ohlasuje a adoruje a kde sa prejavuje spoločenstvo a bratstvo medzi veriacimi. Je skutočnou formátorkou kresťanského života a najkompletnejším súhrnom jeho rozmanitých aspektov“. Totiž bohoslužba je „vrcholom i prameňom“ kresťanského života a vyjadruje ho akoby v syntéze: Pripomína a uskutočňuje tajomstvo Krista a Cirkvi, predkladá ho veriacim na kontempláciu a spieva ho, vzdávajúc vďaka Pánovi, „pretože večná je jeho láska“ (Ž 136).

Výnimočnosť bohoslužobného dedičstva je ešte väčšia vo východných cirkvách, pretože ony si výnimočným spôsobom zachovali primát bohoslužby ako vrcholu kresťanského života, ostávajú v tom celkom verní duchu cirkvi otcov, keď bohoslužba bola miestom, v ktorom sa sústreďovala katechéza a náboženské učenie, bolo ohlasované a komentované Písmo; príprava katechumenov na krst a penitentov na zmierenie sa v období pred Paschou uskutočňovala v dokonalej syntéze poučení a symbolov; tu mala svoje miesto aj diakonia. Všetok život Cirkvi bol zahrnutý a sústredný do bohoslužby. Týmto modelom sa východné cirkvi inšpirujú aj dnes, lebo on je základom ich sily. Ním sa má inšpirovať aj

opätovné nevyhnutné docenenie metódy „mystagógie“ pri formácii veriacich, lebo z pochopenej a asimilovanej bohoslužby sa zrodí rast života v Kristovi.

Praktizovanie východnej bohoslužby bez toho, aby sa v nej spájalo ako v najvyššom vyjadrení celé dedičstvo (to zn. liturgia, teológia, duchovnosť, disciplína) spôsobuje nebezpečenstvo, že sa zredukuje čisto na povrchnosť.¹

V apoštolskom liste *Oriente Lumen* Ján Pavol II. vyzýva na počúvanie východných cirkví, „žijúcich interpretov pokladu tradície, ktorý ony strážia“, keďže – hovorí pápež – „v jeho kontemplácii vidím prvky veľkého významu pre plnšie a integrálne pochopenie kresťanskej skúsenosti, a teda pre celistvejšiu kresťanskú odpoveď očakávania dnešných mužov a žien. Oproti akejkol'vek inej kultúre má totiž kresťanský Východ jedinečné a privilegované postavenie, lebo predstavuje pôvodný kontext rodiacej sa Cirkvi. V tejto perspektíve, pamätajúc na to, „s akou láskou slávia východní kresťania bohoslužbu“, sa zdôrazňuje, že v bohoslužobnom slávení „všetci veriaci kresťanského Východu tak silno precitujú zmysel pre tajomstvo, že „liturgická modlitba na Východe ukazuje veľkú schopnosť zachytiť ľudskú osobu v jej celistvosti: tajomstvo býva vospievané so všetkou jemnosťou a vznešenosťou obsahu, ale aj s vrúcnyim citom, ktorý sa prebúdzá v srdci spaseného ľudstva. Pri posvätnom úkone je k chvále prizvaná aj telesná schránka; a krása, ktorá je na Východe jedným z najobľúbenejších mien na vyjadrenie Božej harmónie a modelom premeneného ľudstva, sa prejavuje všade: vo forme chrámu, vo zvukoch, farbách, svetlách, vôňach. Dĺžka slávenia a opakované invokácie – to všetko vyjadruje postupné stotožnenie oslavovaného tajomstva s celým človekom. Modlitba Cirkvi sa tak už stáva účasťou na nebeskej liturgii a závdavkom večnej blaženosti“.²

V kán. 704 CCEO sa uvádza, že „božská liturgia sa môže chvályhodne sláviť vo všetky dni okrem tých, ktoré sú vylúčené podľa predpisov liturgických kníh cirkvi sui iuris, do ktorej kňaz patrí“. Pri určení, ktoré sú aliturgické dni, kánon odkazuje na predpisy liturgických kníh. Tieto predpisy nie sú rovnaké pre všetky cirkvi sui iuris alebo presnejšie pre veľké rodiny východných cirkví (u nás počas svätej štyridsiatnice vopred posvätená liturgia sa slúži v stredu a piatky a v pondelok, utorok a stredu svätého veľkého týždňa). Treba si priznať, že tieto predpisy, hoci sa nachádzajú v liturgických knihách, a preto sú úradne platné, v mnohých cirkvách sui iuris sa v ostatných časoch veľmi často vytratili, a to aj pod vplyvom latinskej tradície. Táto strata okrem straty starej tradície aliturgických dní neraz prináša zanechanie slávenia liturgie vopred posvätených darov. Keď si uvedomíme, že radostná a sviatočná dimenzia eucharistie, prežívaná ako udalosť a nie ako zvyk, žila

¹ Inštrukcia na aplikáciu bohoslužobných predpisov kódexu kánonov východných cirkví, Roma, 1998, bod 13,14,15

² tamže, b. 2

v kresťanskej antike a zachovala sa vo viacerých východných liturgiách, zistíme, že zanechanie takej praxe by prispelo k zníženiu plného zmyslu božskej liturgie, ktorá sa plne slávi slávnostným spôsobom ako vyvrcholením a ako pečaťou celého prípravného putovania, rozdeleného do slávení rôzneho druhu. Pri znovunastolení takéhoto významného prvku dedičstva nerozdelenej Cirkvi bude sa musieť pristúpiť k opätovnému zavedeniu disciplíny aliturgických dní tam, kde sa v pomerne nedávnych časoch vytratila (CCEO kán. 715 § 2 dovoľuje prijať intenciu za liturgiu vopred posvätených darov ak je veriaci oboznámený, že to nie je liturgia sv. Jána Zlatoustého alebo sv. Bazila Veľkého).³

Poriadok liturgie vopred posvätených darov:

216. Cez svätú a veľkú štyridsiatnicu na proskomídiu Božskej liturgie v nedeľu alebo v posledný deň pred liturgiou vopred posvätených darov pripravia sa okrem ahnca, ktorý sa má tohto dňa posvätiť, aj iné ahnce na tie liturgie vopred posvätených darov, ktoré sa majú konať v nasledujúcich dňoch. Po vykrojení, zarezaní a prebodnutí prvého ahnca kňaz vykoná tie isté obrady aj nad inými ahncami a pri každom z nich hovorí: *Vo vospominanie. Jako ovča. Žretsja*, ako aj *Jedin ot vojín* a kladie ich na diskos jeden vedľa druhého alebo jeden na druhý. Potom vlieva do čaše víno a vodu a modlí sa predpísané modlitby a – ak sa to vyžaduje – zakončí proskomídiu.

217. Keď sa má ahnec požehnať pri vzývaní Svätého Ducha, kňaz hovorí: *I sotvori ubo chlib sej* v jednotnom čísle a nie v množnom, lebo Kristus je iba jeden.

218. Pri pozdvihovaní pozdvihuje zároveň všetky premenené ahnce, pred prijímaním však láme iba prvého ahnca a vkladá časticu do čaše a vlieva teplotu vtedy, keď je to predpísané. Nato berie ďalšie sväté ahnce a kladie ich do darochraniteľnice a do bohostánku – kivota.

219. Potom sa kňaz modlí modlitby ako je predpísané, prijíma najsvätejšiu sviatosť a zakončí najsvätejšiu obeť podľa predpisu.

1. S jedným diakonom

220. Pri čítaní hodínok si kňaz v epitrachile stane pred cárské dvere a začína: *Blahosloven Boh náš. Čtec: Amiň, Carju nebesnyj* a ďalšie. Po *Otče náš* kňaz vyhlási zvolanie, vstúpi do svätyne južnými dverami. A číta sa Čas tretí, šiesty a deviaty, taktiež obednica.

³ tamže, b. 63

221. Ku koncu obednice sa kňaz i diakon obliekajú do posvätných rúch zvyčajným spôsobom, ale pri jednotlivých častiach rúcha nehovoria nič viac ako *Hospodu pomolimsja*.

222. Keď čtec zakončí obednicu, modlí sa Trojsväté, *Otče náš*, *Hospodi pomiluj* dvanásť ráz a modlitbu *Vsesvjataja Trojice*, otvoria sa cárske dvere.

Kňaz: *Premúdrosť*. Chór: *Čestnijšuju cheruvim*. Kňaz: *Slava tebi, Christe Bože*. Chór: *Sláva, I nyni. Hospodi, pomiluj* tri razy, *Blahoslovi* a kňaz robí prepustenie so spomienkou na svätca chrámu a svätca dňa. Potom sa cárske dvere znova zatvárajú.

223. Kňaz v sprievode diakona robí pred svätou trapézou tri malé poklony a hovorí iba: *Bože milostiv, budi mni hrišnomu*. Pobožkajú, ako sme už uviedli, evanjeliár, prestol i ručný kríž. Potom diakon prijme dovoľenie od kňaza a vychádza severnými dverami. Postaví sa na zvyčajné miesto, urobí tri malé poklony a po chvíli, vyhlási: *Blahoslovi, vladyko*. Kňaz, ktorý stojí pred svätou trapézou, urobí nad ňou znak kríža evanjeliárom a zvýšeným hlasom volá: *Blahosloveno carstvo Otca*. Chór: *Amiň*. A čtec ihneď: *Prijdite, poklonimsja* tri razy a číta začiatočný žalm.

224. Diakon sa vráti do svätyne južnými dverami a kňaz, postaviac sa pred cárske dvere, číta večerné modlitby (*svitilné*), začína štvrtou a končí ôsmou, lebo prvé tri číta počas spevu antifón.

225. Ku koncu začiatočného žalmu sa kňaz vracia južnými dverami do svätyne, diakon vychádza severnými dverami, postaví sa na zvyčajné miesto a spieva veľkú ekténiu. Po zvolaní urobí malú poklonu a vráti sa južnými dverami do svätyne. Čtec začína *18. kaftizmu* žaltára, na *Alijúja* sa robia malé poklony. Keď sa pri ďalších antifónach hovorí *Sláva*, diakon vychádza severnými dverami zo svätyne a na určenom mieste spieva malú ekténiu, kňaz sa však potichu modlí prvú, druhú a tretiu modlitbu večierne. Po skončení malej ekténie sa diakon južnými dverami vracia do svätyne a kňaz spieva zvolanie, ako je to predpísané.

226. Na začiatku spevu veršom (stichov), ak vopred posvätený ahnec sa uchováva v bohostánku (kivote, artofóre) na prestole, jeho prenesenie na proskomídijný stôl sa robí takto: Diakon prináša na prestol svätý diskos, hviezdicu a malú prikrývku. Kňaz pobožká evanjeliár a odkladá ho na pravú stranu prestola. Nato na rozprestrený iliton z ľavej strany položí diskos, otvorí bohostánok a urobí malú poklonu. Potom berie nádobu s prikrývkou, v ktorej sa uchováva ahnec, položí ju uprostred ilitonu, vyberie z nej vopred posvätený a premenený chlieb, položí ho s najväčšou úctou na posvätný diskos, ako aj častice, potrebné na prijímanie veriacich. Darochraniteľnicu uloží späť do bohostánku, zatvorí bohostánok, potom postaví svätý diskos uprostred ilitonu, okiadza hviezdicu a malú prikrývku a pokrýva ňou diskos. Vezme kadidelnicu, okiadza ňou dookola svätú trapézu, pred ním ide diakon,

s horiacou sviečkou. Po návrate pred svätú trapézu a po odovzdaní kadidelnice diakonovi urobí hlbokú poklonu až po zem, prežehná sa znakom svätého kríža a potom berie do obidvoch rúk prikrýty svätý diskos, drží ho na hlave, prechádza pravou stranou svätej trapézy k proskomídijskému stolu (žertveníku), pred ním ide diakon s horiacou sviečkou a kadidlom.

227. Na žertveníku postaví kňaz diskos na rozprestretý iliton, potom vlieva do čaše víno a vodu podľa zvyku, ale nič pri tom nehovorí. Po okadení prikrývky z čaše nad kadidelnicu prikryje čašu, potom veľkou prikrývkou, ktorú tiež okadí nad kadidelnicou, zakryje spolu diskos i čašu, nehovoriac pri tom nič okrem slov: *Molitvami svjatych otec našich, Hospodi Isuse Christe, Bože náš, pomiluj nás.* Urobí hlbokú poklonu až po zem, kňaz i diakon sa vracajú k svätej trapéze, tam na zložený iliton kňaz položí knihu svätého evanjelia.

228. Keď sa vopred posvätený ahnec uchováva v kivote, ktorý stojí na žertveníku, vtedy na začiatku čítania veršov (stichov) kňaz s diakonom idú k proskomídijskému stolu. Obidvaja pred ním robia malú poklonu, kňaz otvorí kivot a urobí novú malú poklonu trojitým mávnutím okadí vopred posvätené sväté dary, potom berie vopred posvätený chlieb z darochraniteľnice a s najväčšou zbožnosťou ho kladie na diskos, do čaše nalieva – ako obyčajne – víno a vodu, ale nič nehovorí. Berie kadidelnicu, okiadza hviezdicu a prikrývky, prikryje diskos i čašu prikrývkami a obidvoje spoločnou veľkou prikrývkou, vozduchom, nehovoriac pritom nič okrem: *Molitvami svjatych otec,* urobí hlbokú poklonu až po zem a vráti sa k prestolu.

229. Keď kňaz uzná za vhodné, vykoná obrad polozenia ahnca na diskos počas čítania prvej antifóny, okiadza počas čítania druhej antifóny a počas čítania tretej antifóny prenáša vopred posvätené dary.

230. Keď sa predvída väčší počet veriacich na sväté prijímanie a sám vopred posvätený chlieb nevystačí, vtedy kňaz položí potrebné množstvo premenených častíc na diskos a na ne položí ahnca.

231. Chór po skončení stichoslovia začína spievať žalm: *Hospodi, vozzvach* a diakon okiadza podľa predpisu (pozri čl. 33), pričom vopred posvätené dary tri razy, vždy po trikrát.

232. Kým sa spieva: *Sláva. Inyni,* otvárajú sa cárské dvere a koná sa vchod zvyčajným spôsobom, diakon okiadza, ak sa má čítať sväté evanjelium. Diakon robí vchod aj s evanjeliárom.

233. Keď diakon tlmeným hlasom hovorí: *Hospodu, pomolimsja,* kňaz sa potichu modlí modlitbu vchodu s jej vozhlasmom a po skončení stichír diakon zvolá: *Premúdrost', prosti!* Chór: *Svite tichij.* Vchádzajú do svätyne, potom diakon obrátený k cárskym dverám zvolá: *Voňmin!* Kňaz obrátený k ľudu žehná: *Mir vsim!* Chór spieva prokimen prvej parameje.

Diakon: *Premúdrosť!* Čtec si stane do stredu medzi dva chóry a obrátený na východ číta: *Bytia čtenije*. Diakon: *Voňmim!* Čtec číta prvú parémiu. Potom chór spieva druhý prokimen.

234. Ihneď po druhom prokimene diakon volá, obracajúc sa na kňaza: *Povelite!* A kňaz berie do obidvoch rúk horiacu sviecu a zároveň kadidelnicu, stane si pred svätú trapézu a pozerajúc na východ, robí znak svätého kríža a zvolá: *Premúdrosť, prosti!* Potom sa obracia na západ smerom k ľudu, znovu robí znamenie kríža a zvýšeným hlasom hovorí: *Svit Christov prosviščajet vsich*. Na tie slová všetci, čo sa nachádzajú vo svätyni i v chráme, robia tri veľké poklony. Kňaz sa znovu obracia k východu a odovzdá sviečku a kadidelnicu prisluhujúcemu. Čtec: *Pritčej čtenije*. Diakon: *Voňmim!* Zatvárajú sa cárské dvere a číta sa druhá parémia.

235. Po skončení druhej parémie kňaz hovorí čtecovi: *Mir ti*. A diakon: *Premúdrosť, Voňmim!* Potom diakon vezme horiacu sviecu a pristupuje ku kňazovi. Čtec, ktorý stojí uprostred medzi obidvoma chórmí, ale radšej kňaz, čo stojí vo svätyni pred svätou trapézou a okiadza, spieva: *Da ispravitsja molitva moja*. Po odspievaní verša ho ešte raz spieva chór. Potom znova čtec alebo kňaz, ktorý teraz v sprievode diakona, idúceho pred ním, zastane pri južnej strane sv. trapézy a tam okiadza, spieva prvý verš 140. žalmu: *Hospodi, vozzvach ko tebi* a chór opakuje: *Da ispravitsja*. A znovu čtec alebo kňaz v sprievode diakona príde k východnej strane svätej trapézy a tam okiadza, spieva druhý verš žalmu: *Položi, Hospodi, chranenije*. A chór znova spieva: *Da ispravitsja*. Potom čtec alebo kňaz, ktorý v sprievode diakona príde k severnej strane prestola a tam okiadza, spieva tretí verš žalmu: *Ne ukloni serca mojeho*. A chór spieva: *Da ispravitsja*. A ešte raz čtec alebo kňaz, ktorý sa v sprievode diakona postaví pred prestol a tam okiadza, spieva: *Da ispravitsja molitva moja jako kadilo pred tobou* a chór zakončuje: *Vozdvijanie ruku mojeju, žertva večerňaja*.

236. Treba poznamenať, že kým čtec alebo kňaz spieva *Da ispravitsja* alebo iný verš, kňaz okiadza sv. trapézu trojitým mávnutím na začiatku a na konci každého verša, ktorý sa spieva, a medzitým chór a veriaci sa modlia kolenačky, keď chór spieva, kňaz odovzdá kadidelnicu prisluhujúcemu a on i všetci, čo sú vo svätyni, sa taktiež modlia na kolenačky. Po skončení všetci urobia tri razy poklonu.

237. Keď na tieto pôstne dni pripadne sviatok nejakého svätého alebo chrámový sviatok, vtedy po otvorení cárskych dverí diakon volá: *Voňmim* a čtec číta prokimen k čítaniu z Apoštola. Potom sa číta Apoštol a sv. evanjelium podľa predpisu.

238. Zatvárajú sa cárské dvere a diakon prijme poverenie od kňaza, vychádza severnými dverami, postaví sa na predpísané miesto a spieva ekténiu: *Rcem vsi* a všetko ostatné sa koná podľa predpisu až po zvolanie modlitby za katechumenov, po ktorých kňaz odloží evanjeliár a rozprestrie iliton na prestole.

239. Od stredy štvrtého týždňa Veľkého pôstu, ktorá je stredom štyridsiatnice, po vozhlase *Da i tiji s nami* diakon prepúšťa katechumenov a vyzve na modlitbu tých, čo sa pripravujú na sv. krst: *Jelici ohlašennyj, izidite. Ohlašennyj, izydite. Jelici ko prosviščeniu, pristupite.* A toto sa spieva pri všetkých službách vopred posvätených darov, hoci by pripadli na sviatočný deň, s výnimkou sobôt a nediel. Potom nasledujú modlitby veriacich, ako je to predpísané.

240. Po zvolaní: *Po daru Christa tvojeho* chór: *Amiň* a spieva pieseň: *Nyni sily nebesnyja.* Diakon sa vráti severnými dverami do svätyne, otvorí cárské dvere, vezme kadidelnicu a okiadza prestol trojitým mávnutím len spredu, potom proskomídijský stôl a kňaza. Nato sa postaví pred prestol po severnej strane kňaza a drží kadidelnicu prstenníkom ľavej ruky. Tu kňaz i diakon s pozdvihnutými rukami hovoria spolu: *Nyni sily nebesnyja* tri razy a zakaždým robia malú poklonu.

241. Potom idú priamo k proskomídijskému stolu, tam vezme kadidelnicu, trojitým mávnutím okadí vopred posvätené dary a nehovorí pritom nič, nato vezme veľkú prikrývku (vozduch) a kladie ju na ľavé plece diakona, potom do pravej ruky vezme svätý diskos, prikrytý prikrývkou a drží ho na hlave, čašu s vínom však v ľšavej ruke drží pri prsiach.

242. Keby však diskos nemal podstavec, kňaz ho stavia na prikrytú čašu, ktorú drží v ľavej ruke a pravou rukou pridŕža prikrývku nad diskosom, a čašu pozdvihuje ako diskos k čelu.

243. Zo svätyne vychádzajú severnými dverami, vpredu ide diakon, ktorý okiadza sväté dary, a to neprestajne. Počas chôdze nič nehovoria. Keď vstúpia cárskymi dverami do svätyne, kňaz stavia svätý diskos na prestol na ľavú a svätú čašu na pravú stranu, malé prikrývky sníma z diskosa i čaše a kladie ich na svätý prestol a veľkou prikrývkou, vozduchom, ktorý vezme z diakonovho pleca a okadí ho nad kadidelnicou, prikryje sväté dary, ale nehovorí nič, len tri razy okiadza sväté dary. Po skončení piesne: *Nyni sily nebesnyja* všetci robia tri veľké poklony, potom sa zatvárajú cárské dvere a zaťahuje sa záves.

244. Diakon sa pokloní kňazovi, vyjde severnými dverami, postaví sa na zvyčajné miesto a spieva: *Ispolnim. Zastupi, spasi, pomiluj.* Kňaz zvolá: *I spodobi nás, Vladyko,* a ľud spieva: *Otče náš,* diakon si previaže orár nakríž ako pri liturgii sv. Jána Zlatoústeho.

245. Podľa predpisu nasleduje sklonenie hláv a po modlitbe: *Voňmim, Hospodí Isuse Christe* kňaz i diakon robia tri malé poklony, pričom kňaz neodkrýva sväté dary, ale vloží ruku pod vozduch, zbožne a s bážňou sa dotkne životodarného chleba a na výzvu diakona: *Voňmim!* Zvolá: *Preždeosvjaščenaaja svjataja svjatym!* Potom kňaz skladá vozduch, zloží ho, odkladá ho mimo, taktiež hviezdicu, diakon vchádza južnými dverami do svätyne a zastane po pravej strane kňaza, urobí malú poklonu a hovorí: *Razdrobi, vladyko, svjatyj chlib.* A kňaz ho láme na štyri časti a rozostavuje na diskose tak, ako na Liturgii sv. Jána Zlatoústeho, časticu

s nápisom IC spúšťa do sv. čaše a nehovorí pritom nič. Diakon vlieva do čaše trochu teploty podľa obyčaje, nič nehovoriac, a postaví sa trochu obďaleč. Chór spieva pričasten: *Vkusite i vidite* ako aj druhý pričasten, keď sa čítal Apoštol a sv. evanjelium nejakého svätca alebo chrámového sviatku.

246. Kňaz i diakon prijímajú prevätý chlieb bežným spôsobom. Potom si kňaz utiera prsty špongiou, ak ju má, pobožká špongiu a odloží ju na jej miesto. Diakon utiera svätú čašu, nehovorí nič, urobí tri malé poklony a keď prisluhujúci stiahne záves na ikonostase, diakon otvára cárské dvere. Prijme od kňaza svätú čašu, pristúpi k cárskym dverám, pozdvihne svätú čašu a ukazuje ju ľudu a zvolá: *Pristupite!* Chór: *Blahoslovlju Hospoda na vsjakoje vremja, Alijúja.* Prijímanie veriacich sa koná tak ako na Liturgii sv. Jána Zlatoústeho, keď kňaz podáva sv. chlieb, hovorí slová vlastné tejto liturgii: *Čestnaho i presvjataho.* Prenášanie sv. diskosu sa koná tak ako na Liturgii sv. Jána Zlatoústeho. Kňaz robí malú poklonu, berie sv. čašu a obrátený k cárskym dverám pozerá sa na ľud a potichu hovorí: *Blahosloven Boh, prosviščajaj i osvjaščajaj nas,* a potom spieva: *Vsehda, nyní i prisno.*

247. Všetko ostatné sa koná ako na Sv. liturgii sv. Jána Zlatoústeho, treba však pripomenúť toto:

1/ Pri prepustení sa na tejto liturgii nespomína nijaký pôvodca

2/ V troch prvých dňoch Veľkého týždňa treba hovoriť prepustenie z večierne Kvetnej nedele: *Prišedyj na strast' vol'nuju spasenija našeho radi, Christos istinnyj Boh naš.*

Po skončení liturgie vopred posvätených darov kňaz i diakon odkladajú rúcha a nehovoria nič.⁴

Liturgia vopred posvätených darov je jednou z najsilnejších vyjadrených foriem eucharistickej úcty v byzantskom obrade.

Záver:

Ján Pavol II. v encyklike *Ecclesia de Eucharistia* hovorí: „„Cítim puto ako svoju povinnosť vysloviť vrúcnu žiadosť, aby sa pri eucharistickom slávení s veľkou vernosťou zachovávali liturgické predpisy. Sú konkrétnym vyjadrením autentickej ekleziality Eucharistie, to je ich najhlbší zmysel. Liturgia nie je súkromným vlastníctvom ani celebranta, ani komunity, v ktorej sa tajomstvá slávia. Apoštol Pavol bol nútený obrátiť sa plamennými slovami na komunitu v Korinte pre vážne nedostatky v ich slávení Eucharistie, ktoré viedli k roztržkám (skésmata-schizmy) a k vytváraniu siekt (airéseis-heréze), porov. 1 Kor 11,11,17-34. Aj v našich časoch by mala byť opäť objavená vernosť liturgickým predpisom a chápaná ako odlesk a svedectvo jednej a všeobecnej Cirkvi, ktorá sa stáva prítomnou pri každom slávení Eucharistie. Kňaz, ktorý slúži sv. liturgiu (omšu) verne podľa liturgických predpisov

⁴ Poriadok Bohoslužieb, Košice 1998, s. 92-103

a komunita, ktorá sa im prispôsobuje, tichým, no výrečným spôsobom dokazujú svoju lásku k Cirkvi“.⁵

Zo srdca všetkým želám aby sa vám podarilo a chcelo s vašimi cirkevnými spoločenstvami dokázať tichým a výrečným spôsobom slúžením liturgie vopred posvätených darov počas svätej štyridsiatnice svoju lásku k Cirkvi.

Krátka schéma liturgie vopred posvätných darov:

1. Proskomídia: po prenesení premeneného chleba na diskose na žertveník kňaz naleje vodu a víno do čaše nič nehovoriac. Pri okiadaní zakrytých darov hovorí: „*Pane Ježišu Kriste...*“
2. Večiereň začína ako liturgia „*Požehnané kráľovstvo*“. Večerné modlitby od štvrtej počínajúc kňaz sa modlí pred svätými dverami. Chlieb sa prenáša na žertveník počas kaftizmy alebo počas stichýr počínajúc od siedmej.
3. Po prvej parameji požehnanie s trojitou sviečkou a kadidlom. Zatvárajú sa sväté dvere.
4. Spev „*Moja modlitba*“ a verše okolo prestola. Suhúbaja jekténija.
5. Jekténia za katechumenov, modlitby veriacich „*Nyni sily nebesnyja*“. Okiadanie len pred prestolom. Prenesenie darov 3 veľké poklony.
6. Jekténia „*Vsja svjatyja*“ a ostatné ako pri liturgii sv. Jána Zlatoústeho. Na „*Vomnim preždeosvjaščenyja svjataja svjatym*“ kňaz sa Baránka dotýka pod vozduchom, potom odkladá vozduch a hviezdu a láme Baránka. Pri vkladaní častice do čaše nič nehovorí.

⁵ Ján Pavol II. : Encyklika Ecclesia de Eucharistia, SSV Trnava 2003, b. 52